

คำนึงถึงน้ำ...เมื่อโลกไม่เป็นเช่นเดิม

การมีทรัพยากรน้ำที่จำกัด สร้างความกดดันให้กับประชากรโลกในการดำเนินชีวิตในสภาพสังคม/เศรษฐกิจที่ต้องเผชิญการใช้น้ำในปัจจุบัน ส่งผลให้ทุกคนในโลกต้องประสบกับปัญหาการขาดแคลนน้ำมากขึ้น เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลกบ่งชี้ให้เห็นถึงหายนะภัยที่ไม่อาจคาดการณ์ได้ ทำให้บางประเทศเตรียมวางแผนการป้องกันการใช้น้ำในอนาคต ซึ่งนับวันจะทวีความต้องการใช้น้ำเพิ่มมากขึ้น หากเราละเลย หรือนิ่งเฉย ในอนาคตเราอาจจะไม่มีน้ำให้ใช้อีกต่อไป

น้ำในอนาคตจะเป็นตัวแปรสำคัญของระบบนิเวศ และยังมีส่งผลต่อแนวทางวิถีชีวิตที่จะต้องเผชิญ ปัญหาใหญ่ วันนี้อการใช้น้ำของโลกกำลังเตรียมวางแผนและป้องกันในบางประเทศในขณะเดียวกัน ความเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศของโลกก็ชี้ให้เห็นถึงหายนะภัยที่ไม่อาจคาดการณ์ได้ในบางพื้นที่ที่มีฝนตกเลย

จากข้อมูลของ World Wildlife Fund เผยว่า ปริมาณและบางพื้นที่ไม่มีฝนตกเลยโลกมีอยู่ ๓๕,๐๐๐ ล้านล้าน ลูกบาศก์เมตร โดยที่น้ำร้อยละ ๙๗ เป็นน้ำเค็มขณะที่ร้อยละ ๒ ถูกกักไว้ใช้ในรูปของหิมะและน้ำแข็ง เรามีน้ำไม่ถึงร้อยละ ๑ สำหรับการเพาะปลูกพืชผล หล่อเย็นโรงไฟฟ้าและใช้อุปกรณ์ในครัวเรือน ซึ่งเราใช้น้ำ ๒ ใน ๓ ไปกับการผลิตอาหาร เมื่อประชากรโลกที่เพิ่มขึ้น ๘๓ ล้านคนต่อปี ดังนั้นความต้องการน้ำจะเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ และหากเราไม่ปรับเปลี่ยนวิถีการใช้น้ำ โลกอนาคตเราก็จะไม่มีน้ำให้ใช้อีกต่อไป

ปัจจุบันผู้คนเรา ๓๐๐ ล้านคนทั่วโลก ใช้น้ำอุปโภคบริโภคจากน้ำทะเลหรือน้ำบาดาลเพิ่มมากขึ้น จากสิบปีก่อนถึงหนึ่งเท่าตัว อนาคตเป็นที่กังวลกันว่าเกิดสงครามแย่งชิงน้ำก็ย่อมจะเป็นไปได้มากกว่า และจะทำเช่นไรหากเกิดขึ้นจริง ปริมาณน้ำบนโลกยังมีตัวแปรอื่นๆ มากมาย ที่ทำให้น้ำในโลกหายไป ในเวลาอันรวดเร็ว เช่น การละลายของธารน้ำแข็งที่นักวิทยาศาสตร์ต่างกังวล

นักวิทยาศาสตร์จีนเชื่อว่า ธารน้ำแข็งร้อยละ ๔๐ บนที่ราบสูงทิเบตอาจหายไปในปี ๒๐๕๐ และการละลายของน้ำแข็งอย่างเต็มรูปแบบจะนำไปสู่หายนะทางระบบนิเวศ แม้วาน้ำแข็งละลายทำให้มีน้ำท่าอุดมสมบูรณ์ในระยะสั้นๆ แต่ในระยะยาวชี้ให้เห็นถึงจุดจบอันน่ากลัวยิ่ง

ที่ผ่านมา เราเริ่มเห็นภาพที่ชัดเจนขึ้นเมื่อปริมาณน้ำในแม่น้ำสายสำคัญของเอเชียมีระดับน้ำลดต่ำลง ขณะเดียวกันก็ไม่อาจคาดการณ์ได้ว่า การหดตัวของธารน้ำแข็งจะมีปริมาณลดลงเช่นไรในช่วง ๑๐ ปี ๒๐ ปี ๓๐ ปี ซึ่งทุกอย่างขึ้นอยู่กับสภาพอากาศของแต่ละพื้นที่ อย่างไรก็ตามความเสียหายโดยรวมจะเกิดขึ้นทั่วภูมิภาคและจะเลวร้ายมากขึ้น จนทำให้เกิดการขาดแคลนน้ำและไฟฟ้า การผลิตอาหารจะลดลงอย่างรวดเร็ว เมื่อระบบนิเวศเปลี่ยนไป จะเกิดการอพยพย้ายถิ่นฐานอย่างกว้างขวาง อีกทั้งจะเกิดความขัดแย้งระหว่างประเทศในเอเชีย นี่คือนภาพโดยรวมของอนาคตที่เดินทางมาหาเราโดยที่เราไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ขณะเดียวกันทั่วทั้งภูมิภาคเอเชียมีการรับมือกับปัญหาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศเป็นไปอย่างล่าช้า จนดูเหมือนจะไม่ทันการณ์เสียแล้วในบางประเทศ

ปัจจุบันนี้การรับมือกับความเปลี่ยนแปลงทั้งหมดนั้น เริ่มปรากฏอย่างชัดเจน เช่น ในประเทศเนปาล ได้มีการพัฒนาระบบควบคุมระยะไกลเพื่อตรวจสอบและป้องกันอันตรายจากการพังทลายของทะเลสาบน้ำแข็ง ควบคู่ไปกับการใช้เทคโนโลยีในการระบายน้ำจากทะเลสาบเหล่านั้น ในประเทศบังคลาเทศ

ได้มีการสร้างโรงเรียนลอยน้ำในเขตดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำจากทะเลสาบเหล่านั้น ในประเทศบังคลาเทศได้มีการสร้างโรงเรียนลอยน้ำในเขตดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำเพื่อแก้ไขปัญหาอุทกภัยร้ายแรงในช่วงมรสุม ส่วนในประเทศปากีสถานที่ต้องพึ่งพาน้ำจากหิมะและน้ำแข็งละลายได้ทำการสร้างธารน้ำแข็งเทียมหรือฝายหิน เพื่อกักเก็บน้ำแข็งที่ละลายไว้นำมาใช้เพาะปลูกในฤดูใบไม้ผลิ และในภูมิภาคซินเจียอุยกูร์พื้นที่ทางเหนือของที่ราบสูงทิเบตทางรัฐบาลจีน เตรียมจะสร้างอ่างเก็บน้ำ ๕๙ แห่ง เพื่อกักเก็บน้ำที่ละลายจากธารน้ำแข็ง

หากในวันหนึ่งเมื่อแม่น้ำเหือดแห้งหายไปก็จะนำไปสู่ประเด็นปัญหาความขัดแย้งที่อาจลุกลามในประเทศอินเดีย จีน ปากีสถาน ซึ่งล้วนเป็นประเทศที่มีประชากรจำนวนมาก แต่สิ่งที่ทำหายก็คือการป้องกันไม่ให้เกิดความขัดแย้งเรื่องน้ำลุกลามข้ามพรมแดน ซึ่งประเทศจีนถือเป็นประเทศที่มีอำนาจในการควบคุมแหล่งต้นน้ำและแม่น้ำสายสำคัญของภูมิภาคเอเชีย และในเวลานี้การสร้างเขื่อนกั้นแม่น้ำโขงของจีน ได้จุดกระแสต่อต้านขึ้นตลอดปลายน้ำในแถบอินโดจีน

อีกทั้งสถานการณ์การแย่งน้ำเริ่มปะทุขึ้นในบางพื้นที่ อย่างเช่นกรณีที่เกิดขึ้นที่เมืองเดลี ประเทศอินเดีย ปัจจุบันความต้องการน้ำได้เพิ่มสูงขึ้นและเป็นที่ทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทในชุมชนแออัด และเราก็เชื่อว่ายังมีอีกหลายพื้นที่ที่กำลังจะเป็นเช่นนี้

ในบางพื้นที่อันแห้งแล้งของโลก สัตว์ป่ายังจะต้องแย่งชิงน้ำกับประชากรมนุษย์ที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว แหล่งน้ำจืดทั้งหมดทั่วโลกคิดเป็นสัดส่วนไม่ถึงร้อยละ ๐.๐๑ ซึ่งแหล่งน้ำเหล่านี้นับเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์มากถึง ๑๒๖,๐๐๐ ชนิด เกือบครึ่งหนึ่งของปลา ๓๐,๐๐๐ ชนิด อาศัยอยู่ในทะเลสาบและแม่น้ำ

การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศโลกส่งผลกระทบต่อระบบดิน น้ำ อากาศ ที่มนุษย์เองจะต้องเตรียมพร้อมรับมือได้เพียงอย่างเดียว และเราจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมใหม่หมด เพื่อให้รู้ว่าสิ่งที่เราคิดกันว่าน้ำยังมีอยู่มั่นคงจะไม่เป็นจริงอีกต่อไป หากเพราะระบบวิถีโลกใบนี้ล้วนซับซ้อนและเกี่ยวโยงกันไปทุกระบบ หากเกิดอะไรขึ้นในระบบใดระบบหนึ่งก็จะส่งผลกระทบต่อเป็นลูกโซ่ที่ไม่สิ้นสุด

ปัจจุบันประชากรโลกที่มีจำนวนมหาศาลเปรียบเทียบกับทรัพยากรโลกที่มีอยู่ก็มีจำนวนที่ไม่เพียงพอเสียแล้ว เมื่อทุกคนบนโลกใช้ทรัพยากรกันอย่างไม่รู้คุณค่า หากจำนวนของประชากรโลกเพิ่มปริมาณมากขึ้นอีกต่อไปในอนาคต เราอาจต้องเผชิญกับภาวะการขาดแคลนทั้งน้ำและอาหาร

แหล่งที่มา : กรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ๒๕๕๖. ประมวลเกร็ดความรู้ ทรัพยากรธรรมชาติ. ๕๕ หน้า (หน้า ๓๗ - ๔๒)